

Hodowla lasu klasa 3 - Melioracje leśne.

Temat: Zalesianie nieużytków

Przez nieużytki rozumiemy najczęściej grunty, na których produkcja roślinna bez specjalnych zabiegów oraz dodatkowych nakładów nie jest możliwa, jak również powierzchnie, które nie są lub nie mogą być wykorzystane w inny sposób (np. zbiorniki wodne, tereny sportowe itp.).

Wyróżnia się

- *nieużytki trwałe*, tj. grunty, które nie nadają się do zagospodarowania do celów rolniczych lub leśnych,
- *nieużytki czasowe*, które mogą być uproduktywnione po przeprowadzeniu odpowiednich zabiegów.

Przyczyny powstawania nieużytków

- nieużytki porolne (mogą przejść w wydmy)
- nieużytki przemysłowe

Nieużytki porolne

Ekologiczne aspekty odtwarzania lasu na glebach porolnych

Cechą charakterystyczną glebowego profilu gleb porolnych jest występowanie około 30 cm „warstwy płużnej”, jako pozostałości intensywnej uprawy i nawożenia.

W glebach porolnych występuje dość duża - w porównaniu z glebami leśnymi - zawartość składników pokarmowych dla drzew, szczególnie azotu. Jednak przez około 20 lat od zaniechania uprawy systematycznie ulega on rozchodowi i wymywaniu.

W glebie leśnej znajdują się liczne żywe i martwe korzenie drzew. W zalesionych glebach porolnych brak korzeni, a więc i zawartego w nich drewna, którego rozkład dokonuje się przy udziale całego zespołu organizmów.

Specyficzność procesu rozkładu materii organicznej w glebie leśnej polega na czynnym udziale mikroorganizmów rozkładających ligninę (grzyby), podczas gdy w glebach rolnych rozkładana jest głównie celuloza pochodząca z roślin zielnych (bakterie).

Zespół fauny glebowej charakterystyczny dla gleb leśnych na gruntach porolnych kształtuje się dopiero po 20-45 latach od ich zalesienia (jednak tylko w wierzchniej warstwie),

Młode sosny na glebie porolnej początkowo charakteryzują się dużymi przyrostami (nadmiar azotu), W tych warunkach pędy zbyt wolno drewnieją (infekcje). Po 20-30 latach następuje okres krytyczny. Wyczerpują się zasoby łatwo dostępnych pierwiastków, a zwłaszcza azotu.

W postępowaniu restytucyjnym przywraca się ekosystemowi pełną sprawność dzięki odtwarzaniu pełnego składu komponentów:

- dodanie gatunków lub materiałów,
- przyspieszenie procesu sukcesji,
- zmiana warunków całości.

Agromelioracje nieużytków porolnych

Charakterystyczną cechą nieużytków porolnych są najczęściej gleby piaszczyste, suche lub świeże, z reguły ubogie w substancje organiczne i silnie wyjałowione ze związków pokarmowych.

Niezbędnym zabiegiem towarzyszącym orce (jesiennej) powinno być staranne, głębokie (co najmniej do 40 cm) spulchnienie.

Na glebach porolnych o małej zawartości składników pokarmowych zachodzi konieczność wykonania zabiegów nawożeniowych.

Przy zakładaniu pierwszego pokolenia lasu na gruntach porolnych zaleca się zastosowanie w miarę potrzeby nawozów zielonych w formie wysiewu łubinu żółtego lub trwałego

Zaleca się także stosowanie nawożenia organicznego przez rozsypywanie kory sosnowej oraz szczepienie gleby, które wykonuje się przez rozsypywanie próchnicy i przemieszanie jej z glebą.

Należy dokonać rozeznania stopnia zapędrczenia gleby oraz sposobu wykonania zabiegów ochronnych w przypadku stwierdzenia zagrożenia ze strony szkodników korzeni.

Zalesianie nieużytków porolnych

Aktywność huby korzeniowej wynika zarówno z jej dużej patogeniczności oraz zwiększonej podatności gospodarza, jak i ze sprzyjającego oddziaływania środowiska glebowego (m.in. ograniczającego występowanie grzybów antagonistycznych).

Należy używać materiału zdrowego, pierwszej klasy jakości, jednorocznych sadzonek sosny i 2-3-letnich sadzonek gatunków liściastych.

Bardzo istotne jest również staranne sadzenie, zaleca się sadzenie sadzonek z zakrytym systemem korzeniowym (mikoryzy).

W celu uodpornienia upraw i młodników przed hubą zaleca się ich staranne pielęgnowanie, nawożenie mineralne oraz usuwanie wraz z korzeniami drzewek zamierających. Dołki po usuniętych drzewkach powinny być zasypane, gdyż pojawiające się w nich owocniki huby, stanowią źródło rozprzestrzeniania się infekcji.

Drzewostany na gruntach porolnych powinny mieć w pierwszych generacjach charakter przejściowy, z dużym udziałem gatunków liściastych co przyspiesza ekologiczną regenerację siedlisk.

Postępowanie pielęgnacyjne w drzewostanach na gruntach porolnych

Prace pielęgnacyjne w nowo zakładanych drzewostanach na gruntach porolnych powinny być prowadzone według ogólnie przyjętych zasad, jednak szczególnie ostrożnie i w taki sposób, aby nie dopuścić do mechanicznego uszkodzenia drzewek (infekcja).

Termin rozpoczęcia cięć sanitarnych wiąże się z wystąpieniem pojawów choroby korzeni (obumierania drzew).

W przypadku wystąpienia porażen pojedynczych - będą to ciecia jednostkowe, w trakcie których usuwane jest każde drzewo obumarłe lub obumierające oraz - wokół niego, w bezpośredniej bliskości (chyba, że wyróżnia się zdrowotnością lub jest liściaste)

W drzewostanach sosnowych z nasilającym się procesem obumierania drzew i powstającymi lukami, ciecie przyjmuje charakter cięć grupowych.

Cięcia pielęgnacyjne w drzewostanach sosnowych, w których nie obserwuje się obumierania drzew powodowanego przez choroby korzeni przeprowadza się zgodnie z Zasadami Hodowli Lasu (zabezpieczając pniaki).

Przebudowa drzewostanów zniszczonych przez grzyby pasożytnicze

Wykonanie cięć sanitarno-zupełnych jest zapoczątkowaniem przebudowy częściowej drzewostanów zaatakowanych przez grzyby pasożytnicze. W trakcie przebudowy częściowej należy wprowadzać podszyty, wykonywać dolesienia, wykorzystując do tego celu gatunki względnie odporne na choroby grzybowe. Podszyty, podsadzenia, dolesienia mają za zadanie zabezpieczenie gleby przed degradacją, przyspieszenie procesu tworzenia się gleby leśnej. W pewnych warunkach mogą spowolnić postęp choroby i stworzyć możliwości utrzymania zaatakowanego drzewostanu aż do wieku rębności.

Glebę przygotowuje się jesienią. przez wyoranie bruzd ze spulchnieniem dna na głębokość 40-60 cm lub wykonanie talerzy spulchnionych do głębokości 40-60 cm. Więźba, formy zmieszania, jakość sadzonek - podobnie jak przy zakładaniu upraw w pierwszym pokoleniu lasu na gruntach porolnych.

Zakładanie upraw drugiej generacji na gruntach porolnych

Wprowadzanie upraw drugiej generacji na grunty porolne odbywa się z reguły w warunkach mniej korzystnych niż wykonywanie pierwszych zalesień. Jest to wynikiem silnego zakażenia gleby przez hubę korzeni skoncentrowaną w pniakach i korzeniach

Zaleca się karczowanie pniaków z możliwie dokładnym wydobyciem korzeni.

bardzo ważne jest wykorzystanie w jak największym zakresie gatunków liściastych, bardziej odpornych na hubę korzeni oraz poprawiających warunki siedliskowe.